

राष्ट्रीय किटकजन्य रोग नियंत्रण  
कार्यक्रमाकरिता अनुसूचित जाती  
क्षेत्राकरिता केंद्र शासनाच्या हिश्याचा निधी  
वितरणाबाबत....

महाराष्ट्र शासन  
सार्वजनिक आरोग्य विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक: साथरो- २०१५/प्र.क्र.२३/आ-५  
जी.टी. रुग्णालय आवार, १० वा मजला,  
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ००९.  
तारीख: २४ मार्च, २०१५

वाचा -

- १) सहसंचालक, आरोग्य सेवा (हि. ह व ज.रो.) पुणे यांचे क्र.संसायटी/सोसायटी/निधी वितरित करणेबाबत/२०१५/पत्र/न.क्र.२२४२-४८ दि.२७/०९/२०१५
- २) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.२५०१२/५/२००९-NRHM Finance, dt.१०/०२/२०१४
- ३) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.४-१०/२०१४-१५/NVBDCP/Accts/GIA/DBS  
दि.११/०७/२०१४ व दि.३१/१२/२०१४ (II)

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय किटकजन्य रोग नियंत्रण कार्यक्रमांतर्गत राज्यात डासांमार्फत प्रसारित होणाऱ्या हिवताप, हत्तीरोग, डेंगी ताप, जॅपनिज एन्सेफेलिटिस (मेंदूज्वर), चिकनगुनिया, सॅडफ्लाय मार्फत प्रसरीत होणारा चंडीपूरा एन्सेफेलिटिस तसेच पिसवांमार्फत प्रसारीत होणरा प्लेग या रोगांच्या नियंत्रणासाठी उपाय योजना राबविण्यात येतात. राज्यात राष्ट्रीय हिवताप नियंत्रण कार्यक्रम सन १९५३ पासून व राष्ट्रीय हत्तीरोग नियंत्रण कार्यक्रम १९५७ पासून राबविण्यात येत आहे. सन २००४ पासून उपरोक्त सर्व कार्यक्रमांचे एकत्रिकरण करून राष्ट्रीय किटकजन्य कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. या कार्यक्रमाचे उद्दिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे :

- अ) औद्योगिक व शेतकी कार्यावर हिवतापाचा परिणाम होऊ न देणे
- ब) हिवताप डेंगीताप, मेंदूज्वर मुळे होणारे मृत्यूचे प्रमाण सन २०१२ पर्यंत ५० टक्के कमी करणे व रुग्णसंख्या नियंत्रणात ठेवणे.
- क) सन २०१५ पर्यंत बाह्यलक्षणेयुक्त हत्तीरोगाचे निर्मूलन करणे.

सदर कार्यक्रमांतर्गत नवीन हिवताप रुग्ण शोधण्यासाठी राज्यातील सर्व पाड्या, वाड्या, वस्ती, गावपातळीवर कर्मचाऱ्यांमार्फत किटकशास्त्रीय सर्वेक्षण केले जाते. यामध्ये स्थानिक आशा स्वयसेवक/पाडा स्वयंसेवकाचा समावेश केला जातो. डेंगी, चिकनगुनिया व जे.ई. तापाच्या निदानासाठी राज्यातील विविध भागात २३ सेंटीनेटल सेंटरची निर्मिती केली आहे. हिवतापाच्या चिन्हे व लक्षणाधारित संशयित रुग्णास क्लोरोफीन गोळ्यांचा तीन दिवसाचा उपचार आणि हिवताप रुग्णास क्लोरोफीन, प्रायमाक्विन व ए.सी.टी. चा

नवीन औषधोपचार पद्धतीनुसार समूळ उपचार केला जातो. तसेच डास नियंत्रणासाठी आरोग्य कर्मचाऱ्यांमार्फत व हत्तीरोग नियंत्रण पथकामार्फत ग्रामीण व शहरी भागात घरोघरी जाऊन किटकनाशक फवारणी, अळीनाशक फवारणी, जीवशास्त्रीय उपाययोजनांतर्गत गप्पी माशांचा वापर इत्यादी उपाययोजना करण्यात येतात, त्यामुळे वरील रोगांची रुग्ण संख्या नियंत्रणास मदत होते. हा कार्यक्रम योग्य रितीने राबविला जावा याकरिता राज्य/ जिल्हा/ तालुका/प्रा.आ. केंद्र स्तरावरुन क्षेत्रिय भेटीद्वारे मूल्यमापन व संनियंत्रण केले जाते. विविध संवर्गातील आरोग्य कर्मचारी यांना किटकजन्य रोगाबाबत प्रशिक्षण देण्यात येते. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार जनतेमध्ये हिवताप, डेंगू कार्यक्रमाविषयी जनतेमध्ये जनजागृती, शालेय डेंगू जागृती मोहिम राबविण्यात येते. याशिवाय हत्तीरोग दूरिकरण करण्यासाठी राज्यातील ग्रामीण व शहरी भागातील संवेदनशील अशा लोकसंख्येच्या क्षेत्रात सामूहिक औषधोपचार मोहिमेअंतर्गत गोळ्यांचे वाटप करण्यात येते. प्राप्त हत्तीरेग बाह्य लक्षणेयुक्त रुग्णांची अंडवृद्धी शास्त्रक्रिया करण्यात येते.

हा कार्यक्रम राष्ट्रीय आरोग्य अभियानाचा भाग असून मागील तीन वर्षात मंजूर पीआयपी नुसार कार्यक्रम राबविण्याकरिता केंद्र शासनाकडून प्राप्त होणारा निधी अंमलबजावणी अधिकाऱ्यांना थेट प्राप्त होत होता. या कार्यक्रमासाठी केंद्र व राज्य हिश्याचे प्रमाण ७५ : २५ टक्के असे आहे. सन २०१४-१५ पासून केंद्र शासनाने निधी वितरणाबाबत धोरणात्मक बदल केला असून आता केंद्र शासनाचा निधी यापुढे राज्य शासनाच्या कोषागारात जमा होणार असून सदर निधी अर्थसंकल्पित केल्यानंतर त्याचे वाटप संबंधित कार्यक्रम अंमलबजावणी अधिकाऱ्यांना करण्यात येणार आहे. सदर निधी राज्याच्या एकत्रित निधीद्वारे वाटप होण्याकरिता केंद्र हिश्याची ७५% रु. ३,९८,८०,००० एवढा निधी (२२१० F५३१) या लेखाशिर्षातर्गत व राज्य हिश्याची २५% रु. १,३२,६२,०००/- एवढा निधी (२२१० F५४२) एवढा निधी अर्थसंकल्पित करण्यात आला आहे. या कार्यक्रमाकरिता केंद्र शासनाकडून अनुसूचित जाती क्षेत्राकरिता संदर्भ क्र.३ अन्वये केंद्र हिश्याचा प्राप्त झालेले अनुदान रु.६७,६४,०००/- इतका निधी व राज्य हिश्याचा रु.१६,९९,०००/- इतका निधी वितरित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

## शासन निर्णय-

राष्ट्रीय किटकजन्य रोग नियंत्रण कार्यक्रमाअंतर्गत औषध, साधन सामुग्री, खरेदी, कंत्राटी अधिकरी/कर्मचाऱ्यांचे वेतन जनजागृती अशा विविध बाबींवरील खर्च भागविण्यासाठी सन २०१४-१५ या वित्तीय वर्षात सदर कार्यक्रमाकरिता अनुसूचित जाती क्षेत्रा करिता केंद्र हिश्याची ७५% अर्थसंकल्पित केलेल्या रु.३,९८,८०,०००/- इतक्या तरतुदीपैकी रु. ६७,६४,०००/- ( अक्षरी रूपये सदुसष्ठ लक्ष चौसष्ठ हजार फक्त ) निधी आणि राज्य हिश्याची २५ % अर्थसंकल्पीत केलेल्या रु. १,३२,६२,०००/- इतक्या तरतुदी पैकी रु.१६,९९,०००/- ( सोळा लक्ष एक्याण्णव हजार फक्त ) निधी असा एकुण रु. ८४,५५,०००/- (चौन्याएँशी लक्ष पंचावन्न हजार फक्त) इतका निधी वितरित करण्यास याद्वारे शासन मंजूरी देण्यात येत आहे.

सदरचा खर्च खाली दर्शविलेल्या लेखाशिर्षाखाली सन २०१४-१५ या वर्षासाठी मंजूर अनुदानतूर भागविण्यात यावा.

मागणी क्र. आर-१

२२१०, वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य

०६, सार्वजनिक आरोग्य

७८९, अनुसूचित जाती विषेश घटक योजना

केंद्र पुरस्कृत योजना (केंद्र शासन ७५% हिस्सा)

(०१) (०८) राष्ट्रीय किटकजन्य रोग नियंत्रण कार्यक्रम

(२२१० F५३१)

३१- सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर )

(०१)(०९) राष्ट्रीय किटकजन्य रोग नियंत्रण कार्यक्रम

(२२१० F५४२) (राज्य शासन २५% हिस्सा)

३१- सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर )

सदर निधी हा अनुसूचित जाती व नवबोध घटकातील लाभार्थीसाठी खर्च करण्यात यावा याची दक्षता घेण्यात यावी.

सदर अनुदानासाठी प्रशासकीय अधिकारी, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर रकमेचे देयक त्यांनी कोषागारात सादर करून विहित केलेल्या बाबीवर खर्च करण्यासाठी सदर रक्कम संबंधीत कार्यक्रम अधिका-याकडे सुपूर्द करावी. यासाठी सहसंचालक (अ व प्र), आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांना “नियंत्रक अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक क्र. २०१३प्र.क्र.८५/२०१३/अर्थसंकल्प-३, दि. २५/४/२०१३ नुसार उपरोक्त निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (UC) सादर केल्यानंतरच पुढील अनुदान वितरीत करण्यात येईल.

सदर शासन सामाजिक न्याय व विषेश सहाय्य विभागाच्या व वित्त विभागाच्या व्यय-१३, व्यय-१५, अर्थोपाय शाखेच्या सहमतीने अनौपचारिक संदर्भ क्र.२०८/२०१५/व्यय-१५ दि.२७/०२/२०१५ व क्र.३९६/अर्थोपाय दि.०५/०३/२०१५ अन्वये प्राप्त सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१५०३२५११२२१८४११७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ज. सु. जाधव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.

२. आयुक्त (कु.क.) तथा संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
३. सहसंचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, मुंबई.
४. सहसंचालक (हि.ह व ज.रो.) आरोग्य सेवा, पुणे
५. प्रशासकीय अधिकारी (आहरण व संवितरण अधिकारी), आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई
६. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१, मुंबई/महाराष्ट्र-२, नागपूर.
७. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र -१, मुंबई/महाराष्ट्र-२, नागपूर.
८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
९. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
१०. सामाजिक न्याय व विषेश सहाय्य विभाग (विघ्यो), मंत्रालय, मुंबई.
११. वित्त विभाग (अर्थसंकल्प), (व्यय-१३), (व्यय-१५), (अर्थोपाय) मंत्रालय, मुंबई.
१२. सार्वजनिक आरोग्य विभाग (अर्थसंकल्प शाखा) मंत्रालय, मुंबई.
१३. सार्वजनिक आरोग्य विभाग (लेखा शाखा) मंत्रालय, मुंबई.
१४. निवड नस्ती (आरोग्य-५).